

TOEKOMST VOOR BURGERINITIATIEVEN

Politieke Markt

21 September 2021

Vraagstelling & onderzoeksaanpak

Aanleiding en centrale vraag

Aanleiding

- Burgers willen en gaan meer zelf aan de slag in het publieke domein.
- Hengelo ambieert een open bestuursstijl.
- Waarstaatjegemeente.nl: inwoners en organisaties ervaren in Hengelo minder ruimte om ideeën en initiatieven realiseren

Centrale vraag:

“Waar liggen voor de gemeente Hengelo – gemeenteraad, college en ambtenaren – kansen om zich te verbeteren in de omgang met initiatieven uit de Hengelose samenleving?”

Deelvragen (1)

State of art

1. Welke generieke factoren dragen bij aan een succesvol samenspel rond burgerinitiatieven?
2. Welke conclusies en aanbevelingen in andere rekenkameronderzoeken?

Hengelose praktijk: Visie en beleid

3. Welke visie en ambities heeft de gemeente Hengelo t.a.v. burgerinitiatieven?
4. Zijn er in Hengelo kaders en spelregels voor de omgang met burgerinitiatieven?

Deelvragen (2)

Overheidsparticipatie in de praktijk

5. Wat zijn voorbeelden van burgerinitiatieven waarin de gemeente Hengelo participeert?

6. Welke rol neemt de gemeente en welke handelwijze t.o.v. burgerinitiatieven?
7. In hoeverre sluit de gemeentelijke handelwijze aan op de verwachtingen van initiatiefnemers?
8. Wat is de rolinvulling van de raad t.a.v. de burgerinitiatieven?
9. Welke algemene lessen volgen uit de rolneming en handelwijze in de burgerinitiatieven?

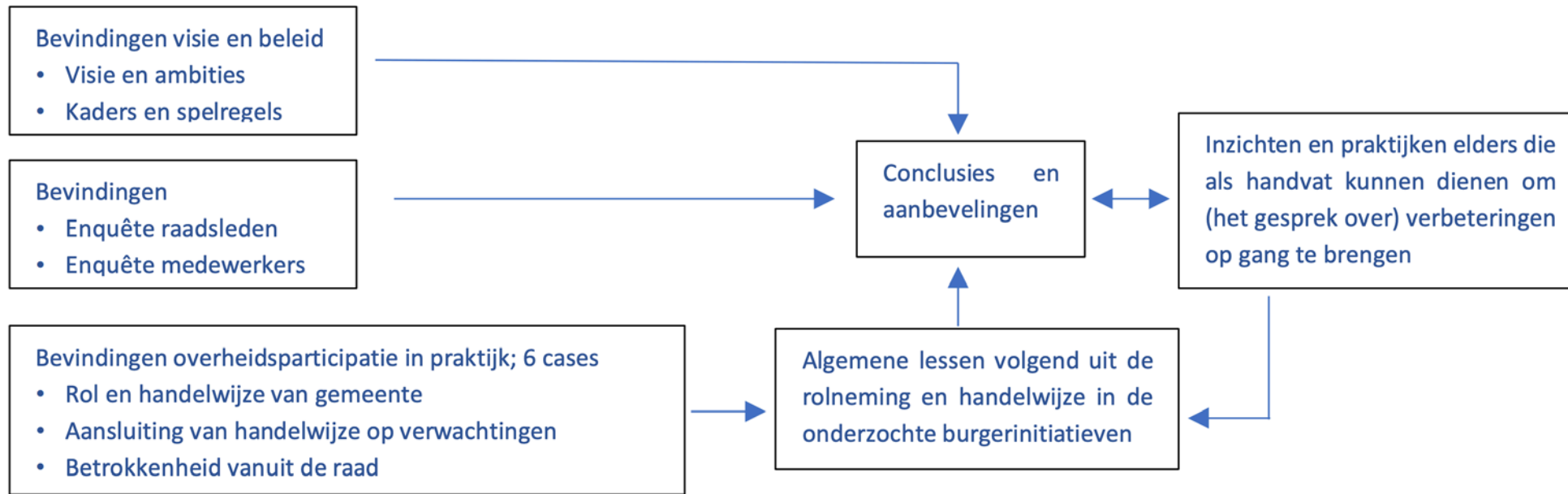
Handvatten voor de toekomst

10. Welke voorbeelden elders bieden handvatten om (het gesprek over) verbetering?

Opbouw rapport &
highlights bevindingen

Opbouw onderzoek en rapportage

- I. Bestuurlijke rapport
- II. Rapport van bevindingen
- III. State of Art

Visie en beleid Hengelo

- Onbedoeld geen overkoepelend beleid voor de omgang met burgerinitiatieven en dat bevalt goed.
- Open bestuursstijl en organisatieontwikkeling bieden aanknopingspunten voor meer sturing op een goede omgang.
- Medewerkers vormen samen de ingang voor burgerinitiatieven.
- Initiatief helpen realiseren, maar (moreel) eigenaarschap en regie bij burger laten.

Enquête

- Raad vindt integrale visie en ambities voor (omgang met) burgerinitiatieven belangrijk.
- Belang van burgerinitiatieven breed erkend, maar raad en organisatie weten niet of Hengeloër wel of niet actief is.
- Diverse beleidsvelden geschikt genoemd voor ruimte aan burgerinitiatief.
- Gemeente ondersteunt op manieren die raad en organisatie belangrijk vinden. Alleen over belang van geld heeft raad ander beeld.
- Duidelijke ingang voor burgers met initiatief is belangrijk.

Cases

- Gemeente houdt (lang) vast aan een faciliterende rol, maar dat is niet voor alle initiatieven voldoende. De gemeente is zoekend of en op welk moment ze een andere rol moet nemen.
- Spanningsveld tussen oplossing voorop en handelen volgens regels/democratische principes.
- Processen gaan verschillend. Communicatie en verwachtingsmanagement zijn aandachtspunten.
- Initiatiefnemers verwachten partnerschap, maar ervaren dat niet/pas later in het proces.
- Maar weinig initiatieven halen de eindstreep niet.

State of Art onderzoek

- Consistent beeld van kenmerken die effectiviteit van initiatieven beïnvloeden. Succes- en knelpunten elkaars spiegelbeeld.
- Er bestaat geen blauwdruk voor een goede omgang met burgerinitiatieven. Maatwerk is essentieel.
- Wel duidelijke uitgangspunten voor inrichting van proces en contact.
- Sleutel ligt bij houding en gedrag. Goede communicatie is essentieel, en vraagt gelijkwaardigheid en persoonlijk contact.
- Rollen van de raad vragen andere invulling en focus.
- Voor rolvastheid afspraken nodig tussen raad – college - organisatie

Conclusies & aanbevelingen

De conclusies (1)

1. Ieder jaar komen aantal burgerinitiatieven in de gemeente naar voren. Deze verschillen onderling sterk. Initiatiefnemers zijn in de onderzochte cases vaak reeds (maatschappelijk) betrokken bewoners.
2. De gemeente erkent op alle niveaus het belang van de burgerinitiatieven.
3. Er is geen visie op de (omgang met) burgerinitiatieven vastgesteld. Wel bestendige lijn in denken van ambtelijke en bestuurlijke top.
4. Geen gebruik van interne afspraken voor co-creatie. Status ACTIE-model onduidelijk. In de onderzochte initiatieven wordt in een eigen weg bewandeld.

De conclusies (2)

5. Geen overkoepelend beleid of vastomlijnde organisatiebrede/generieke kaders voor omgang met burgerinitiatieven. Ondersteuning verschilt op inhoud en proces. Maatwerk doet recht aan inhoudelijke verschillen in de (ontwikkeling van) initiatieven.
6. Bij maatwerk is communicatie en goed managen van verwachtingen cruciaal. Vormt in enkele cases een aandachtspunt.
7. In de cases is binnen gemeente en met initiatiefnemers over de wenselijkheid en mogelijkheid van ondersteuning gesproken. Leidt in meeste initiatieven tot een meer of minder substantiële gemeentelijke bijdrage. De gemeente zoekt daarbij, waar nodig, wisselend de grenzen op van beleid, regelgeving en financiën.

De conclusies (3)

8. Het is voor de organisatie moeilijk in te schatten op welk moment initiatiefnemers meer van de gemeente verwachten dan alleen het beoogde faciliteren. Ook hiervoor geldt dat de communicatie belangrijk is.
9. Indien nodig is dat de gemeente uitvoerende taken in het initiatief neemt, moet zij zich bewust afvragen welke uitvoerende taken wel/niet bij de initiatiefnemers kunnen worden gelaten en waarom. De ambtelijke communicatie hierover is een aandachtspunt, de initiatiefnemers voelen zich soms tekort gedaan.
10. De raad en individuele raadsleden worden door initiatiefnemers benaderd voor politieke steun/om de weg te vinden binnen de gemeente. In enkele gevallen leidt dit tot een formeel raadsstandpunt over de gemeentelijke taak om het initiatief op te pakken. Het karakter van burgerinitiatief verandert daardoor.

Aanbevelingen (1)

1. Het is van het grootste belang dat de gemeente burgerinitiatieven individueel en dus verschillend blijft behandelen. Een vastomlijnd kader kan er toe bijdragen dat informele burgerinitiatieven niet worden opgepakt omdat ze niet in het kader passen.
2. Ontwikkel vanuit een dialoog in de gemeenteraad een visie ten aanzien van burgerinitiatieven/overheidsparticipatie. Daarbij kan worden volstaan met een stip op de horizon en het op een rij zetten van de benodigde randvoorwaarden. Gebruik heldere definities en pas die consequent toe, zowel binnen de organisatie als in communicatie naar burgers.
3. Het is van belang enkele procesafspraken vast te leggen voor de ondersteuning van burgerinitiatieven. De communicatie met initiatiefnemers en verwachttingsmanagement zijn daarbij aandachtspunten. In de State of art zijn verschillende voorbeelden/inzichten te lezen die behulpzaam kunnen zijn.

Aanbevelingen (2)

1. Besteed binnen Hengelo's werken expliciet aandacht aan houding en gedrag in de omgang met burgerinitiatieven.
2. Raad en raadsleden moeten zich bewust zijn van enerzijds hun vertegenwoordigende rol en anderzijds hun kaderstellende en budgetterende rol bij het bespreken van burgerinitiatieven in de raad.
3. De gemeente moet de mogelijkheid voor burgerinitiatieven beter en zo ruim mogelijk bekend maken en stimuleren.